

Posztkoloniális elméletek

ELTE TÁTK, nemzetközi tanulmányok MA

Oktató: Dr. Soltész Béla

bela.soltesz@tatk.elte.hu

A tantárgy célja, hogy a posztkoloniális kritikai elméletek kialakulását, főbb kérdéseit, illetve a gyarmatosításhoz, majd a gyarmati rendszer felbomlásához köthető globális társadalmi viszonyrendszerek (a posztkolonialitás) jellegzetességeit bemutassa, valamint, hogy ezen ismeretekre alapozva képessé tegye a hallgatókat arra, hogy a nemzetközi kapcsolatok témaköreiben a posztkoloniális szempontrendszer szerint elemezzenek egyes eseteket.

A félév során hétről hétre komolyabb mennyiségű (kb. 50 oldal), angol nyelvű szöveget kell feldolgoznia a hallgatóknak, amelyek egy része a posztkoloniális elméletek „alapszövege” a legfontosabb szerzőktől, míg mások az egyes témák vagy diszciplínák felől közelítő „összefoglaló”, didaktikus célú írások.

Az olvasmányok és az órai beszélgetések alapján a hallgatók szóbeli érveléstechnikát, szakszöveg-értést és önálló kutatómunkát fejlesztő feladatokat végeznek el, amelyek alapján gyakorlati jegyet kapnak a szorgalmi időszak végén.

Kurzusalkalmak, kötelező és ajánlott olvasmányok:

1. Bevezetés. A félév időbeosztása, követelmények, a tematika ismertetése.

2. Történeti áttekintés. A kolonializmustól a posztkolonialitásig: kolonizáció, dekolonizáció és a posztkoloniális elméletek.

Kötelező:

- *Young 15 - 35, 57 - 69.*

Ajánlott:

- *McLeod 12 - 36.*

3. Orientalizmus. A gyarmati rendszer, a globális tudástermelés és a reprezentáció.

Kötelező:

- *McLeod 37 - 55.*
- *Said 1 - 9.*

Ajánlott:

- *Said 9 - 28, 284 - 293.*

4. A gyarmatosító és a gyarmatosított. Bináris oppozíciók, a kolonialitás mint hierarchikus kategóriarendszer, posztkoloniális hibriditás.

Kötelező:

- *Memmi 47 - 62, 123 - 133.*
- *Fanon (in Ashcroft et al) 323 - 326.*

Ajánlott:

- *Sollors (in Ashcroft et al) 219 - 222.*
- *Acheraïou 150 - 162.*

5. Nemzet és nyelv. A (poszt)kolonialitás, mint kulturális, politikai és társadalmi viszonyrendszer.

Kötelező:

- *McLeod* 56 - 72, 78 - 93.
- *Amuta* (in *Ashcroft et al*) 158 - 163.

Ajánlott:

- *McLeod* 72 - 77, 93 - 98.
- *Fanon* (in *Ashcroft et al*) 153 - 157.
- *Ngũgĩ* (in *Ashcroft et al*) 285 - 290.

6. Gender. (Poszt)kolonialitás, patriarchátus, feminizmus.

Kötelező:

- *McLeod* 118 - 137.
- *Spivak* (in *Ashcroft et al*) 24 - 28.

Ajánlott:

- *Mohanty* 17 - 42.

7. Kelet-(Közép-)Európa és a posztkoloniális elméletek. Gyarmatosító vagy gyarmatosított régió?

Kötelező:

- *Wolff* 1 - 16.
- *Melegh* 32 - 40, 112 - 125.

Ajánlott:

- *Melegh* 189 - 197.
- *Kiossev* 1 - 8.

8. Oxfordi vita 1. Black Lives Matter, rabszolgatartás történelmi emlékezete, szobordöntő mozgalmak.

9. Oxfordi vita 2. Történelmi igazságtétel a volt gyarmattartó országokban, volt gyarmatok jóvátételi követelései.

10. Zárthelyi dolgozat (30')

Nemzetközi kapcsolatok és a posztkoloniális elméletek. Az elméletek alkalmazása a nemzetközi politikai viszonyok elemzésében.

Kötelező:

- *Seth* 15 - 48.

Ajánlott:

- www.e-ir.info egy előre egyeztetett cikke

11. Nemzetközi kapcsolatok és a posztkoloniális elméletek. Az elméletek alkalmazása a nemzetközi politikai viszonyok elemzésében.

Kötelező:

- *Seth* 87 - 105, 144 - 165.

Ajánlott:

- www.e-ir.info egy előre egyeztetett cikke

December 3. Hallgatók prezentációja 1.

December 10. Hallgatók prezentációja 2. és a félév lezárása.

A tantárgy teljesítésének feltételei:

Az órákon a részvétel kötelező, három hiányzás megengedett.

A félév során három formában kerül sor számonkérésre.

1. Részvétel „oxfordi vitán”: (20%). A vitán való részvétel elmulasztása esetén a részosztályzat elégtelen, kivéve, ha a hallgató orvosi igazolást hoz, és pótlásként pluszfeladatot vállal.

2. Zárthelyi dolgozat az előadásokon elhangzott anyagból, illetve a feldolgozott kötelező és ajánlott irodalomból (40%). A zárthelyi dolgozat elmulasztása esetén a hallgató nem kaphat félév végi osztályzatot, kivéve, ha a hallgató orvosi igazolást hoz és később megírja a dolgozatot.

3. Szóbeli kiselőadás (10-15 perc) (40%). Az előadás elmulasztása esetén a részosztályzat elégtelen, kivéve, ha a hallgató orvosi igazolást hoz és később megtartja az előadást.

Az érdemjegy a három számonkérés során szerzett részosztályzatok súlyozott átlaga, kerekítve.

Bibliográfia:

Acheraïou, Amar (2011): Questioning Hybridity, Postcolonialism and Globalization. London: Palgrave Macmillan, pp. 150 - 162.

Amuta, Chidi (1989): Fanon, Cabral and Ngugi on National Liberation (excerpt). In: Ashcroft, Bill - Griffiths, Gareth - Tiffin, Helen (eds.) (2003): The Post-Colonial Studies Reader. London: Routledge, pp. 158 - 163.

Barkawi, Tarak (2013): War, armed forces and society in postcolonial perspective. In: Seth, Sanjay (ed): Postcolonial Theory and International Relations. A critical introduction. New York: Routledge, pp. 87 - 105.

Fanon, Frantz (1952): The Fact of Blackness (excerpt). In: Ashcroft, Bill - Griffiths, Gareth - Tiffin, Helen (eds.) (2003): The Post-Colonial Studies Reader. London: Routledge, pp. 323 - 326.

Fanon, Frantz (1961): National Culture (excerpt). In: Ashcroft, Bill - Griffiths, Gareth - Tiffin, Helen (eds.) (2003): The Post-Colonial Studies Reader. London: Routledge, pp. 153 - 157.

Hobson, John M. (2013): The other side of the Westphalian frontier. In: Seth, Sanjay (ed): Postcolonial Theory and International Relations. A critical introduction. New York: Routledge, pp. 32 - 48.

Kiossev, Alexander (1995): Notes on Self-Colonising Cultures. In: After the Wall: Art and Culture in post-Communist Europe. Exhibition catalogue, Moderna museet, Stockholm, 8 p.

McLeod, John (2010): *Beginning postcolonialism*. Manchester: Manchester University Press, pp. 12 - 98, 118 - 137.

Melegh, Attila (2006): *On the East–West slope: Globalization, nationalism, racism and discourses on Eastern Europe*. Budapest: Central European University Press, pp. 32 - 40, 112 - 125, 189 - 197.

Memmi, Albert (1957): *The Colonizer and the Colonized*. London: Earthscan, 2003 edition, pp. 47 - 62, 123 - 133.

Mohanty, Chandra Talpade (1984): *Under Western Eyes: Feminist Scholarship and Colonial Discourses*. In: Mohanty, Chandra Talpade (2003): *Feminism Without Borders. Decolonizing Theory, Practicing Solidarity*. London / Durham: Duke University Press, pp. 17 - 42.

Ngũgĩ wa Thiong’o (1981): *The Language of African Literature* (excerpt). In: Ashcroft, Bill - Griffiths, Gareth - Tiffin, Helen (eds.) (2003): *The Post-Colonial Studies Reader*. London: Routledge, pp. 285 - 290.

Pasha, Mustapha Kamal (2013): *The ‘Bandung impulse’ and international relations*. In: Seth, Sanjay (ed): *Postcolonial Theory and International Relations. A critical introduction*. New York: Routledge, pp. 144 - 165.

Said, Edward (1978): *Orientalism*. New York: Vintage, 2003 edition, pp. 1 - 28, 284 - 293.

Seth, Sanjay (2013): *Postcolonial Theory and the Critique of International Relations*. In: Seth, Sanjay (ed): *Postcolonial Theory and International Relations. A critical introduction*. New York: Routledge, pp. 15 - 31.

Sollors, Werner (1986): *Who is Ethnic?* (excerpt). In: Ashcroft, Bill - Griffiths, Gareth - Tiffin, Helen (eds.) (2003): *The Post-Colonial Studies Reader*. London: Routledge, pp. 219 - 222.

Spivak, Gayatri Chakravorty (1988): *Can the Subaltern Speak?* (excerpt). In: Ashcroft, Bill - Griffiths, Gareth - Tiffin, Helen (eds.) (2003): *The Post-Colonial Studies Reader*. London: Routledge, pp. 24 - 28.

Wolff, Larry (1994): *Inventing Eastern Europe. The map of civilization on the mind of enlightenment*. Stanford: Stanford University Press, pp. 1 - 16.

Javasolt továbbá az E-International Relations (<https://www.e-ir.info/>) portálon megjelent posztkolonializmus témájú cikkek rendszeres olvasása, önálló feldolgozása.